

Міжнародне право

УДК 341.01

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.14950095>

**Правові виклики та інноваційні рішення у сфері продовольчої
безпеки: європейський досвід для України**

Задніпряна-Корінна Мар'яна

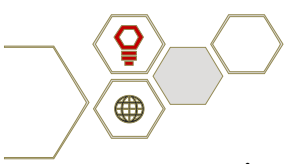
к.ю.н, доцент кафедри економіки і права, Національний університет харчових технологій, <https://orcid.org/0000-0002-6440-8545>

Федун Дарія

здобувачка кафедри економіки і права, Національний університет харчових технологій, <https://orcid.org/0009-0003-2846-7075>

Прийнято: 02.02.2025 | Опубліковано: 15.02.2025

Анотація. У статті здійснюється аналіз правових аспектів та інноваційних рішень, пов'язаних із продовольчою безпекою в Україні, з оглядом європейського досвіду. Досліджуються законодавчі ініціативи, спрямовані на гармонізацію національних систем контролю якості продуктів харчування з європейськими стандартами. Автори звертають увагу на те, як адаптація міжнародних норм впливає на процес контролю якості харчових продуктів в Україні, підкреслюючи важливість забезпечення відповідності національних вимог міжнародним критеріям для зміцнення продовольчої безпеки. Окремо акцентується увага на необхідності модернізації правового регулювання, яке повинно відповідати сучасним викликам, таким як зміна споживчих уподобань і глобальні загрози. Аналізуються тенденції в законодавстві, що сприяють удосконаленню контролю за якістю харчових продуктів та захисту прав споживачів. Підкреслюється важливість співпраці з міжнародними

організаціями та адаптації європейських практик для підвищення ефективності національної системи продовольчої безпеки. Таким чином, стаття пропонує нові перспективи розвитку правового регулювання в Україні на основі інтеграції правових норм, які відповідають сучасним вимогам, з метою забезпечення високого рівня продовольчої безпеки для споживачів.

Ключові слова: *правове регулювання, продовольча безпека, контроль якості, міжнародні стандарти, споживачі, аграрний сектор, європейські практики, законодавство, інтеграція.*

Legal challenges and innovative solutions in the field of food security: european experience for ukraine

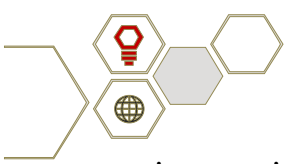
Mariana Zadnipryana-Korinna

PhD in Law, Associate Professor of the Department of Economics and Law,
National University of Food Technologies, <https://orcid.org/0000-0002-6440-8545>

Darija Fedun

postgraduate student of the Department of Economics and Law,
National University of Food Technologies, <https://orcid.org/0009-0003-2846-7075>

Annotation. *This article analyzes the legal aspects and innovative solutions related to food security in Ukraine, with a review of European experience. It examines legislative initiatives aimed at harmonizing national food quality control systems with European standards. The authors highlight how the adaptation of international norms impacts the food quality control process in Ukraine, emphasizing the importance of aligning national requirements with international criteria to strengthen food security. Special attention is drawn to the necessity of modernizing legal regulations to address contemporary challenges, such as changing consumer preferences and global threats. Trends in legislation that promote the improvement of food quality control and consumer rights protection are analyzed. The importance of cooperation with*

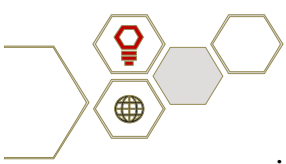

international organizations and the adaptation of European practices to enhance the effectiveness of the national food security system is underscored. Thus, the article offers new perspectives on the development of legal regulation in Ukraine based on the integration of legal norms that meet modern requirements, aiming to ensure a high level of food security for consumers.

Keywords: *legal regulation, food security, quality control, international standards, consumers, agricultural sector, European practices, legislation, integration.*

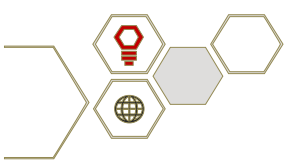
Постановка проблеми. Гармонізація національних систем контролю якості продовольства з європейськими стандартами є одним із ключових завдань державної політики в умовах глобалізації. Забезпечення продовольчої безпеки є одним із ключових пріоритетів державної політики у сучасному світі. Гарантування якості та безпечності харчових продуктів має важливе значення для захисту здоров'я населення, підтримки економічної стабільності, розвитку агропромислового комплексу та зміцнення довіри споживачів. В умовах глобалізації, швидких змін у сфері продовольчої безпеки та інтеграції національних економік у міжнародні ринки, країни повинні не тільки адаптувати своє законодавство, а й впроваджувати новітні інструменти контролю та регулювання цієї сфери.

Європейський Союз (далі ЄС) вважається лідером у формуванні стандартів продовольчої безпеки, запровадивши високі вимоги до якості продуктів та системи їх сертифікації. Це дозволяє країнам ЄС досягти високого рівня довіри споживачів та знизити ризики, пов'язані з харчовими загрозами здоров'ю. Україна, прагнучи гармонізувати своє законодавство з європейськими вимогами, активно працює над удосконаленням національної системи контролю та регулювання продовольчої безпеки. Однак на шляху до реалізації ефективної продовольчої політики виникають численні проблеми, серед яких варто зазначити низький рівень координації між державними органами, відсутність

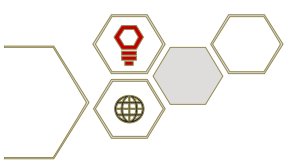
достатніх фінансових та технічних ресурсів, а також необхідність удосконалення інфраструктури контролю за якістю харчових продуктів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика продовольчої безпеки є одним із ключових напрямів наукових досліджень в Україні та зарубіжних вчених. Значний внесок у її вивчення зробили провідні науковці, які аналізували різні аспекти забезпечення продовольчої безпеки, стратегічні підходи до її підтримки та виклики, пов'язані з інтеграційними процесами держави. Вагомий внесок у дослідження продовольчої безпеки зробили провідні вітчизняні вчені, які розглядали питання забезпечення стабільності продовольчих ринків, ефективності агропромислового комплексу, механізмів державного регулювання, продовольчого самозабезпечення тощо. Дмитро Кулеба, міністр закордонних справ України, наголошує, що Україна активно зміцнює свою роль як гаранта світової продовольчої безпеки, зокрема через забезпечення експорту аграрної продукції та активну участь у міжнародних ініціативах, що сприяють глобальній продовольчій стабільності [4]. Важливо, що Україна не лише споживає власні ресурси, а й є ключовим постачальником продовольства для інших держав, особливо в Європі та Африці. Продовольча безпека країни залежить від розвитку аграрного сектору та від здатності зберігати баланс між внутрішнім споживанням і експортними можливостями. Аналіз стратегічного забезпечення продовольчої безпеки в Україні показує, що для ефективного реагування на можливі загрози важливо розвивати національну аграрну політику та підтримувати стабільний рівень продовольчого виробництва. А. Д. Мостова у своїй праці «Стратегічне забезпечення продовольчої безпеки України» зазначає важливість розвитку інфраструктури та забезпечення внутрішнього ринку продуктами харчування. Вона підкреслює, що існуючі системи управління продовольчою безпекою потребують вдосконалення, оскільки нестабільність на глобальних ринках продовольства та різні екологічні й економічні фактори можуть мати серйозні наслідки для національної безпеки [5]. Найбільшими викликами для продовольчої безпеки України в умовах пандемії стали глобальні перебої в постачаннях та зміни у

споживчому попиту. Як зазначає М. В. Бужанська у статті «Проблеми сфери продовольчої безпеки України в умовах пандемії коронавірусу», коронавірусна криза суттєво вплинула на сільськогосподарське виробництво, обмеживши доступ до робочої сили, порушивши логістичні ланцюги та збільшивши витрати на виробництво [1]. Проблеми з доставкою продовольства та зниження глобальної купівельної спроможності підвищили ризики для української економіки. Водночас, зважаючи на наявні потужності, країна змогла адаптуватися до нових умов та продовжила забезпечувати внутрішнє споживання й зовнішній експорт. Згідно з дослідженням Тютюнникової С. В. та Скочко І. Ю. («Продовольча безпека в умовах пандемії»), одним із ключових аспектів, що вплинув на продовольчу безпеку України в умовах пандемії, стало обмеження міжнародних торгових відносин. Закриття кордонів та обмеження на транскордонні перевезення негативно позначилися на ланцюгах постачання продовольства [16]. Проте Україна змогла частково компенсувати ці втрати через розвиток внутрішнього виробництва та залучення нових торгових партнерів. Відповідно до аналізу Сурилової О. О. («Продовольча безпека в умовах пандемії»), одним із важливих напрямків зміцнення продовольчої безпеки в Україні є диверсифікація джерел постачання сировини та продукції [15]. Проблеми, що виникли внаслідок пандемії, показали важливість розвитку національних виробничих потужностей і зниження залежності від зовнішніх ринків.

Огляд стану продовольчої безпеки на початку тисячоліття, здійснений Гуменним В. Д. та Музиною П. М. («Стан продовольчої безпеки населення України на початку тисячоліття»), вказує на те, що в Україні до цього часу залишаються невирішеними проблеми із забезпеченням продовольчої доступності для різних верств населення [2]. Механізми підтримки сільського господарства потребують значних реформ для досягнення стабільного розвитку аграрного сектору, що безпосередньо впливає на забезпечення продовольчої безпеки.

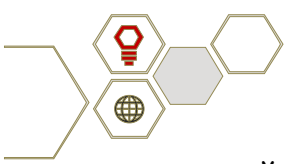

Таким чином, попри виклики, з якими Україна стикається в умовах глобальних змін та пандемій, країна продовжує зміцнювати свою роль як один із ключових гравців на ринку продовольчої безпеки. Проте для подолання сучасних загроз необхідно удосконалювати стратегії державного управління, інвестувати в модернізацію сільського господарства та активно реагувати на зміни глобальних ринків.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Незважаючи на значний прогрес у напрямку адаптації українського законодавства до європейських норм, у сфері продовольчої безпеки залишаються суттєві прогалини, які ускладнюють інтеграцію України до єдиного європейського ринку продовольчих товарів. Законодавчі акти, що стосуються безпеки харчових продуктів, не завжди відповідають вимогам ЄС, що створює правові бар'єри для розвитку цієї сфери в Україні. Сучасні глобальні зміни, зокрема зміна клімату, економічні кризи та геополітичні суперечності, вимагають нових підходів до забезпечення продовольчої безпеки. Однак, наявне правове регулювання в Україні не завжди здатне оперативно реагувати на нові загрози, що виникають через ці фактори, а також недостатньо гнучке для адаптації до швидко змінюваного середовища. Важливим викликом є недостатня взаємодія між державними органами, органами місцевого самоврядування та приватним сектором. Наявна система управління продовольчою безпекою потребує вдосконалення на всіх рівнях, включаючи регіональні та локальні підходи до реалізації державної політики. Інноваційні технології, що активно використовуються в європейських країнах для покращення продовольчої безпеки (наприклад, цифрові рішення для контролю якості харчових продуктів, технології для моніторингу продовольчих потоків), потребують правового врегулювання в Україні. Однак українське законодавство, яке стосується інновацій у цій галузі, не завжди надає достатньо правових гарантій для безпечного та ефективного використання таких технологій.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Дослідження має на меті виявити конкретні правові бар'єри, що перешкоджають інтеграції

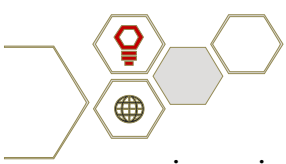

європейських стандартів у сфері продовольчої безпеки в Україні, та розробити рекомендації щодо їх подолання. У рамках дослідження буде здійснено аналіз правових механізмів, які забезпечують впровадження інноваційних технологій у сфері продовольчої безпеки. Це включатиме вивчення нормативно-правового регулювання ліцензування, сертифікації, моніторингу та використання новітніх технологій, а також правових вимог до забезпечення безпеки харчових продуктів.

Метою даної статті є дослідити європейський досвід у сфері продовольчої безпеки та визначити перспективи його адаптації до умов України, зокрема через вдосконалення національної системи контролю якості харчових продуктів, посилення законодавчої бази, впровадження інноваційних технологій та активну співпрацю з міжнародними організаціями.

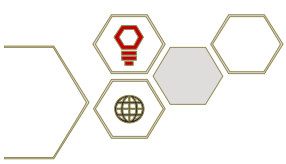
Завдання статті полягає у наступному: проаналізувати європейські стандарти та підходи до управління продовольчою безпекою; визначити основні принципи та механізми, які забезпечують ефективний контроль якості харчових продуктів в країнах Європейського Союзу; оцінити стан національної системи контролю якості продовольства в Україні та виявити її слабкі місця; визначити потенційні інноваційні технології для покращення контролю якості продуктів харчування; дослідити можливості адаптації європейського досвіду до умов України для покращення національної системи продовольчої безпеки; визначити роль міжнародних організацій та співпраці з ними в процесі гармонізації національних стандартів з європейськими.

Виклад основного матеріалу дослідження. Україна, прагнучи до інтеграції з європейським ринком, активно вдосконалює свою нормативно-правову базу та систему контролю за якістю харчових продуктів. Проте цей процес супроводжується низкою викликів, серед яких: необхідність підвищення рівня координації між державними органами, забезпечення достатнього фінансування й технічного оснащення, впровадження сучасних технологій контролю та сертифікації, а також узгодження національного законодавства з європейськими нормами. У цьому контексті важливим є аналіз європейських

підходів до продовольчої безпеки, визначення основних принципів та механізмів контролю якості харчових продуктів і виявлення шляхів їх адаптації до українських реалій. Це дозволить створити ефективну систему нагляду, що відповідатиме міжнародним стандартам, сприятиме захисту прав споживачів та забезпечить розвиток вітчизняного агропромислового сектору. На сьогоднішній день державна політика у сфері продовольчої безпеки спрямована на створення ефективної системи контролю, яка охоплює весь ланцюг постачання - від виробництва до споживання. Одним із ключових органів, що забезпечує нагляд за дотриманням стандартів якості харчової продукції в Україні є Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (Держпродспоживслужба) [7]. Вона виконує контрольні функції, забезпечує дотримання законодавчих норм та координує взаємодію з міжнародними організаціями, такими як Європейське агентство з безпечності харчових продуктів (EFSA), Всесвітня організація охорони здоров'я (WHO) та Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (FAO).

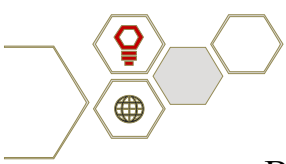
Діяльність Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів регулюється широкою правовою базою, яка є основою для забезпечення продовольчої безпеки в країні. Основним нормативним актом, що визначає загальні принципи функціонування Держпродспоживслужби, є Конституція України, яка гарантує захист прав громадян у сфері продовольчої безпеки [3]. Закон України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» - регулює порядок контролю за безпечністю харчових продуктів і благополуччям тварин, визначає права та обов'язки органів контролю [11]. Закон України «Про ветеринарну медицину» - встановлює правила ветеринарного контролю та захисту здоров'я тварин, що безпосередньо впливають на якість харчових продуктів [10]. Закон України «Про інформацію» [13] та Закон України «Про доступ до публічної інформації» [12] - забезпечують право громадян на інформацію про безпечність харчових продуктів, їх виробництво та контроль,

сприяють прозорості діяльності Держпродспоживслужби. Закон України «Про запобігання корупції» - регулює антикорупційні заходи та забезпечує прозорість у діяльності державних органів, у тому числі в сфері продовольчої безпеки [9]. Слід підкреслити, що діяльність Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів базується на дотриманні національних законів, міжнародних зобов'язань України, а також принципах прозорості, підзвітності та ефективного управління у сфері безпечності харчових продуктів і захисту споживачів.

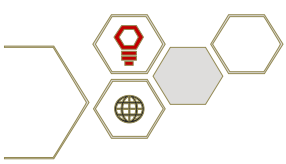
Досвід країн Європейського Союзу дозволяє ефективно адаптувати передові методи контролю, удосконалювати правове регулювання та забезпечувати належний рівень захисту прав суб'єктів продовольчих правовідносин. Європейські підходи ґрунтуються на принципах превентивного управління ризиками, багаторівневого моніторингу та відповідності високим стандартам безпечності, що забезпечує максимальну ефективність у запобіганні порушенням та усуненні можливих загроз. Запровадження в Україні найкращих європейських практик сприятиме підвищенню конкурентоспроможності вітчизняної продукції на міжнародному ринку, що є особливо важливим в умовах євроінтеграційних процесів. Гармонізація законодавства України з регламентами та директивами ЄС, зокрема Регламентами (ЄС) № 178/2002 та № 852/2004, забезпечує відповідність національних вимог міжнародним стандартам та формує ефективну систему контролю на всіх етапах виробництва і реалізації продукції [14].

Ключовим елементом європейського досвіду є інтегрована система контролю, яка охоплює весь ланцюг поставок – від виробника до кінцевого споживача. Особлива увага приділяється впровадженню системи аналізу ризиків і критичних точок контролю (НАССР), яка є обов'язковою для підприємств харчової галузі в ЄС. Такий підхід дозволяє виявляти та мінімізувати ризики, пов'язані з виробництвом харчових продуктів, тим самим забезпечуючи високий рівень їх безпечності.

Важливим напрямом є розширення міжнародного співробітництва у сфері продовольчої безпеки, що передбачає активну взаємодію з такими організаціями, як Європейське агентство з безпечності харчових продуктів (EFSA), Всесвітня організація охорони здоров'я (WHO) та Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (FAO). Співпраця з цими структурами сприяє обміну інформацією, удосконаленню методів контролю та впровадженню новітніх технологій у сфері безпеки харчових продуктів.

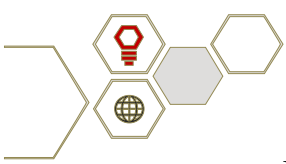
Забезпечення продовольчої безпеки є важливою складовою державної політики у багатьох країнах Європи. Як приклад, розглянемо Францію, одну з провідних європейських країн, де питання продовольчої безпеки є пріоритетом. У Франції контроль за продовольчою безпекою здійснюється через кілька ключових органів, а саме Міністерство аграрної та продовольчої політики (Ministère de l'Agriculture et de l'Alimentation)- це головний орган, який відповідає за формування політики у сфері продовольчої безпеки. Вони займаються визначенням стандартів безпеки продуктів, організацією програм контролю якості харчових продуктів та запобіганням харчових інфекцій. По-друге, Французька агенція з безпеки харчових продуктів (ANSES) - ця агенція здійснює дослідження та оцінку ризиків у харчовій сфері. Вона забезпечує високий рівень наукового супроводу політики продовольчої безпеки. По- третє, французька митна служба та контролюючі органи (DGCCRF), що здійснюють контроль за дотриманням норм і стандартів на рівні торгових точок і у постачальників продуктів [8]. Вони перевіряють правильність маркування продуктів, термін придатності та наявність небезпечних для здоров'я речовин. Державні органи Франції надають фінансову підтримку фермерським та виробничим підприємствам для адаптації до нових стандартів продовольчої безпеки та екологічних вимог. Також, підприємства системно отримують навчання щодо дотримання санітарних норм, вимог до харчової продукції, а також інструкції щодо впровадження сучасних технологій, що підвищують безпеку та якість продуктів. Уряд активно стимулює інвестиції в інновації, що підвищують ефективність виробництва та знижують ризики для здоров'я, наприклад, через

гранти на розробку нових методів обробки продуктів. Франція активно співпрацює з міжнародними організаціями, такими як FAO (Продовольча та сільськогосподарська організація ООН) та WHO (Всесвітня організація охорони здоров'я), щоб узгоджувати політики з міжнародними стандартами і знижувати ризики, пов'язані з глобальними продовольчими загрозами.

На прикладі Франції можна побачити, як державні органи ефективно контролюють продовольчу безпеку і одночасно підтримують підприємства через фінансування, навчання та інновації. Це сприяє якості продукції, захисту здоров'я громадян, так і розвитку економіки країни. Подібний підхід можна застосувати і в інших європейських країнах для забезпечення сталого та безпечного розвитку продовольчого сектору.

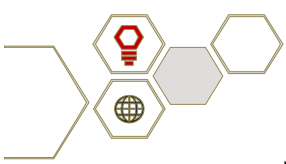
У сучасному світі правове забезпечення продовольчої безпеки не обмежується лише нормами контролю якості продуктів, але й вимагає застосування новітніх технологій, що дозволяють правомірно управляти цим процесом на кожному етапі ланцюга постачання продовольства. Важливим елементом таких інновацій є цифрові інструменти та аналітичні платформи, які стають невід'ємною частиною системи контролю за безпекою харчових продуктів. Ці технології допомагають не лише підвищити ефективність національних систем контролю, а й сприяють створенню прозорих та надійних механізмів моніторингу, що є необхідним для гарантування якості продуктів для кінцевого споживача. Одним із найбільш поширених інструментів є системи трекінгу, які дозволяють відстежувати шлях продуктів харчування від виробника до споживача. Наприклад, в Європейському Союзі та інших країнах активно впроваджуються RFID-мітки (радіочастотна ідентифікація), що є потужними інструментами для моніторингу походження, якості та безпечності продуктів. Такі мітки наносяться на пакування продуктів і можуть містити всю необхідну інформацію про продукт, включаючи його історію виробництва, дату виготовлення, місце походження та інші характеристики, що є важливими для споживачів.

Цифровізація в цілому допомагає здійснювати багаторівневий моніторинг, що забезпечує цілісність і прозорість ланцюга постачання продовольства. Кожен етап, починаючи від виробництва та зберігання продукту до транспортування і реалізації в торгових мережах, може бути під постійним наглядом завдяки автоматизованим системам збору даних. Це дозволяє не тільки виявляти порушення на ранніх етапах, але й забезпечує швидке реагування на будь-які небезпеки або порушення, що можуть виникнути на різних етапах.

Один із найбільших плюсів таких цифрових інструментів полягає в тому, що вони дозволяють реалізувати принципи прозорості та доступності інформації. Споживач може за допомогою спеціальних мобільних додатків або вебсайтів перевірити всю інформацію щодо продукту, який він збирається придбати. Це включає дані про його виробника, склад, дати виготовлення та термін придатності, а також дані про проходження контрольних перевірок безпеки.

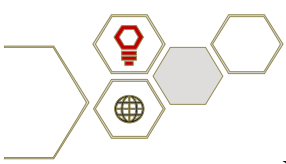
Додатково, з використанням аналітичних платформ можна швидко обробляти та аналізувати великі обсяги даних, що стосуються якості та безпеки продуктів харчування. Це дозволяє вчасно виявляти будь-які аномалії або загрози для безпеки продовольства, а також розробляти прогнози та рекомендації для подальших дій, зокрема щодо зменшення ризиків, пов'язаних із безпечністю харчових продуктів. Завдяки таким платформам можна автоматизувати процеси виявлення небезпек та уникати людських помилок, що можуть виникати під час ручного аналізу. Іншим важливим аспектом є використання системи аналізу ризиків НАССР (Hazard Analysis and Critical Control Points), яка в поєднанні з цифровими технологіями дозволяє значно підвищити ефективність контролю за безпекою продуктів. На основі аналізу даних і моніторингу критичних точок контролю можна виявляти можливі загрози для здоров'я людей і швидко вжити відповідних заходів. Наприклад, системи можуть вчасно повідомляти про виявлені порушення температурних режимів зберігання або транспортних умов, що критично для безпеки багатьох харчових продуктів.

Застосування цифрових технологій також сприяє зниженню витрат на контроль за якістю продукції та полегшує взаємодію між різними учасниками ланцюга постачання, від виробників до кінцевих споживачів. Це значно підвищує оперативність прийняття рішень та забезпечує більш точну і швидку інформацію для всіх учасників ринку. Інтеграція новітніх технологій у сфері продовольчої безпеки також має значний вплив на регулювання та стандарти.

Завдяки впровадженню цифрових інструментів можна розробляти більш ефективні методи перевірки і сертифікації продуктів, а також забезпечити більшу відповідність міжнародним стандартам безпеки харчових продуктів. Цифровізація дозволяє здійснювати автоматичну перевірку відповідності вимогам стандартів на кожному етапі виробництва, що дозволяє суттєво знизити ризики порушень та підвищити загальний рівень безпеки харчової продукції.

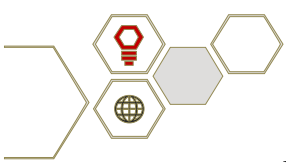
Слід підкреслити, що сталий розвиток є одним із ключових аспектів забезпечення продовольчої безпеки, оскільки він охоплює не лише якість і безпечність харчових продуктів, але й екологічну відповідальність під час їхнього виробництва, транспортування та споживання. У сучасному світі питання екологічної безпеки продовольства набуває все більшої актуальності, оскільки аграрна діяльність істотно впливає на стан навколишнього середовища, включаючи деградацію ґрунтів, забруднення водних ресурсів і атмосферного повітря, а також утворення парникових газів. Одним із провідних напрямів екологічної безпеки у продовольчій сфері є розвиток органічного сільського господарства, що спрямоване на виробництво продуктів без використання синтетичних пестицидів, добрив, гормонів росту та генетично модифікованих організмів (ГМО). В країнах Європейського Союзу ця практика активно підтримується як на законодавчому, так і фінансовому рівнях. Наприклад, в рамках спільної сільськогосподарської політики (САР) ЄС впроваджує грантові програми та субсидії для фермерів, які переходять до органічних методів ведення господарства. Такі ініціативи сприяють не лише виробництву екологічно чистих продуктів, але й збереженню біорізноманіття, покращенню якості ґрунтів та захисту водних ресурсів від хімічного забруднення.

У сфері продовольчої безпеки важливу роль відіграє також зменшення харчових відходів. В ЄС щороку викидається понад 88 мільйонів тонн їжі, що спричиняє значний екологічний і економічний збиток. З цією метою впроваджуються програми, спрямовані на оптимізацію ланцюгів постачання, покращення умов зберігання продуктів та підвищення обізнаності споживачів про необхідність зменшення харчових втрат. Наприклад, деякі країни запровадили обов'язкове маркування продуктів із позначенням рекомендацій щодо оптимального терміну споживання, що допомагає уникнути передчасного утилізування харчів.

Ще одним важливим напрямом є екологічна сертифікація та маркування продуктів, яка дозволяє споживачам обирати товари, виготовлені з урахуванням екологічних стандартів. У країнах ЄС діють жорсткі правила сертифікації органічної продукції, що гарантує високу якість і відповідність екологічним вимогам. Такі продукти маркуються спеціальними знаками, наприклад, «EU Organic Logo», які забезпечують прозорість і підвищують довіру споживачів до виробників.

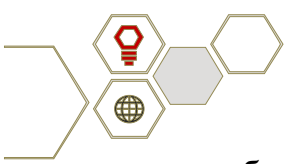
Розвиток міжнародного співробітництва також є важливим аспектом екологічної безпеки продовольства. Європейський Союз активно співпрацює з міжнародними організаціями, такими як FAO та WHO, для гармонізації стандартів сталого розвитку і обміну досвідом у впровадженні екологічно відповідальних практик. Це включає розробку спільних політик, проведення наукових досліджень та підтримку країн, що розвиваються, у переході до сталих методів виробництва. Таким чином, сталий розвиток і екологічна безпека продовольства є невід'ємними складовими сучасної продовольчої політики. Інтеграція екологічних вимог у всі етапи виробництва та споживання продуктів не лише сприяє збереженню природних ресурсів, але й гарантує виробництво якісних і безпечних продуктів для населення. У поєднанні з цифровізацією та інноваційними підходами сталий розвиток дозволяє створити ефективну та екологічно відповідальну систему продовольчого забезпечення, яка відповідає викликам сучасного світу

Фінансова підтримка аграрного сектору та інвестування в інновації є важливими компонентами забезпечення продовольчої безпеки, що дозволяють підвищити ефективність виробництва, мінімізувати ризики для здоров'я населення та адаптувати агропромисловий комплекс до сучасних викликів. У країнах Європейського Союзу фінансова підтримка фермерських і виробничих підприємств здійснюється в рамках численних програм, таких як Спільна сільськогосподарська політика (Common Agricultural Policy, CAP), що забезпечує субсидії для фермерів, грантову підтримку для малого та середнього бізнесу, а також інвестиції в дослідження і розробки. Особливо важливою є роль програм, спрямованих на стимулювання інновацій у сфері продовольчої безпеки. Наприклад, Horizon Europe, найбільша програма ЄС з досліджень та інновацій, фінансує проекти, які включають розробку технологій для зменшення використання пестицидів, підвищення ефективності виробництва, моніторингу ланцюгів постачання продовольства та забезпечення стійкості продовольчих систем. Інноваційні рішення, такі як автоматизовані системи контролю якості продуктів, точне землеробство, використання штучного інтелекту та блокчейн-технологій для відстеження поставок, активно впроваджуються завдяки таким програмам.

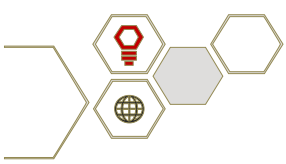
Україна, прагнучи адаптуватися до європейських стандартів, також зосереджується на підтримці фермерських господарств. Зокрема, уряд України пропонує дотації для виробників органічної продукції, кредити на модернізацію обладнання та підтримку малих фермерів. Важливим кроком є залучення міжнародних інвестицій для розвитку агросектору та створення сприятливого середовища для впровадження інновацій, зокрема через програми співпраці з ЄС та міжнародними фінансовими організаціями.

Довіра споживачів до якості та безпечності харчових продуктів є фундаментальною складовою забезпечення продовольчої безпеки. Вона залежить не лише від реальних заходів контролю, але й від сприйняття цих заходів громадськістю. Одним із ключових факторів формування довіри є прозорість інформації про продукти харчування, включаючи походження, склад,

способи виробництва та умови зберігання. Ще одним важливим аспектом є освіта споживачів. Підвищення обізнаності про стандарти якості, процедури контролю та впроваджені заходи безпеки допомагає формувати позитивне сприйняття продовольчої політики. Наприклад, у ЄС реалізуються інформаційні кампанії, які роз'яснюють споживачам значення маркування, стандарти екологічного виробництва та способи зменшення харчових відходів. В Україні, де процес адаптації до європейських стандартів ще триває, важливим є запровадження механізмів інформування споживачів про якість продуктів та дії державних органів у цій сфері. Зокрема, розвиток єдиних платформ для моніторингу харчових продуктів, а також активна комунікація з громадськістю через засоби масової інформації можуть сприяти підвищенню рівня довіри населення до національної продовольчої системи. Таким чином, психологічні аспекти довіри до продовольчої безпеки є важливим фактором, що впливає як на споживацьку поведінку, так і на загальну стабільність продовольчого сектору. Прозорість, освіченість та комунікація між державними органами, виробниками та споживачами є ключовими умовами для забезпечення довіри до якості харчових продуктів у сучасному суспільстві.

Висновки. Дослідження підтверджує, що правове регулювання та законодавчі зміни є основоположними для успішної реалізації гармонізації між національними системами контролю якості та європейськими стандартами. Для досягнення цієї мети необхідно забезпечити відповідність національних стандартів міжнародним вимогам, що потребує суттєвого вдосконалення законодавства та його адаптації до сучасних викликів. Процес гармонізації не лише покращує безпеку та якість харчових продуктів, але й сприяє розвитку екологічних практик. Інтеграція екологічних стандартів у аграрний сектор може суттєво зменшити негативний вплив аграрної діяльності на навколишнє середовище. Наприклад, ухвалення регуляцій, які заохочують органічне землеробство та зменшують використання шкідливих пестицидів, може сприяти формуванню здоровіших екосистем і поліпшенню біорізноманіття. Крім того, інвестиції в інновації є критично важливими для відповідності новим

стандартам. Це включає впровадження нових технологій, які покращують процеси контролю якості, таких як автоматизовані системи моніторингу та платформи аналітики даних. Такі технології не лише підвищують ефективність, але й забезпечують дотримання міжнародних норм. Значну роль у цьому процесі також відіграє підвищення кваліфікації фахівців у галузі. Постійне навчання та освітні ініціативи для спеціалістів, які займаються безпекою та контролем якості продуктів харчування, можуть сприяти глибшому розумінню міжнародних стандартів і найкращих практик. Це, в свою чергу, формує культуру якості та безпеки в організаціях.

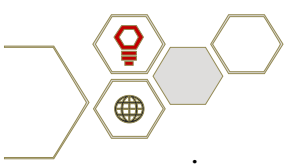
Успішна реалізація цих ініціатив потребує комплексного підходу, що охоплює законодавчі реформи, фінансову підтримку інновацій та активну участь усіх зацікавлених сторін. До цього кола входять державні органи, представники промисловості, академічні установи та споживчі організації. Спільні зусилля цих суб'єктів можуть призвести до розробки та впровадження нових стандартів контролю якості, які відобразатимуть як національні пріоритети, так і міжнародні зобов'язання.

Отже, гармонізація національних систем контролю якості з європейськими стандартами не лише підвищує безпеку харчових продуктів та захист прав споживачів, але й сприяє загальній стійкості аграрного сектору. Пріоритизуючи правове регулювання, інновації та залучення зацікавлених сторін, Україна може ефективно подолати сучасні виклики у сфері продовольчої безпеки, сприяючи економічному зростанню.

Список використаних джерел

1. Бужанська М. В. Проблеми сфери продовольчої безпеки України в умовах пандемії коронавірусу. Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Технічні науки. 2021. № 27. С. 40–46. URL:<http://journals-lute.lviv.ua/index.php/visnyk-tech/article/view/985/935>

2. Гуменний В. Д., Музика П. М. Стан продовольчої безпеки населення України на початку тисячоліття. Науковий вісник Львівського національного

університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. Гжицького. 2014. Т. 16. № 1(1). С. 134–150.

3. Конституція України від 28.06.1996, №30, ст.141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>

4. Кулеба Д. Україна зміцнює роль гаранта світової продовольчої безпеки. Офіційний сайт МЗС України. URL: <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-ukrayina-zmicnyuye-rol-garanta-svitovoyi-prodovolchoyi-bezpeki>

5. Мостова А. Д. Стратегічне забезпечення продовольчої безпеки України. Харків : Вид-во «Точка». 2019. 311 с.

6. Офіційний сайт Верховної Ради України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>

7. Офіційний сайт Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів URL: <https://dpss.gov.ua>

8. Офіційний сайт Міністерства аграрної та продовольчої політики Франції URL:<https://agriculture.gouv.fr/>

9. Про запобігання корупції: Закон України від 2014, № 1700- VII, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>

10. Про ветеринарну медицину : Закон України від 1992, № 36, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2498-12#Text>

11. Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин : Закон України від 2017, №2042-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2042-19#Text>

12. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 2011 № 2939-VI, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>

13. Про інформацію: Закон України від 1992 № 2657-XII, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>

14. Регламент Європейського парламенту і Ради (ЄС) № 852/2004 від 29 квітня 2004 року про гігієну харчових продуктів URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_002-04#Text

15. Сурілова О. О. Продовольча безпека в умовах пандемії. Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія». 2021. Т. 28. С. 117–123. URL: <https://doi.org/10.32837/npnuola.v28i0.704>

16. Тютюнникова С. В., Скочко І. Ю. Продовольча безпека в умовах пандемії. Бізнесінформ. 2020. № 11. С. 69–75. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2020-11_0-pages-69_75.pdf